

Research Article

The Parent-Child Relationship of Adolescents in the Quarantine of COVID-19 in Greater Khorasan

Erfan Pourshahri ¹ , Najmeh Ebrahimi ² , Samane Najafi ^{3,*}

¹ BSN Student, Student Research Committee, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran.

² MSc in Pediatric Nursing, School of Nursing, Social Development & Health Promotion Research Center, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

³ MSc in Medical Surgical Nursing, School of Nursing, Social Development & Health Promotion Research Center, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

* **Corresponding author:** Samane Najafi. MSc in Medical Surgical Nursing, School of Nursing, Social Development & Health Promotion Research Center, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran. E-mail: s.najafi2012@yahoo.com

DOI: [10.52547/nkums.13.4.66](https://doi.org/10.52547/nkums.13.4.66)

How to Cite this Article:

Pourshahri E, Ebrahimi N, Najafi S. The Parent-Child Relationship of Adolescents in the Quarantine of COVID-19 in Greater Khorasan. *J North Khorasan Univ Med Sci.* 2021;**13**(4):66-73. DOI: [10.52547/nkums.13.4.66](https://doi.org/10.52547/nkums.13.4.66)

Received: 05 Sep 2021

Accepted: 20 Oct 2021

Keywords:

Parent-Child Relationship
Adolescent
Quarantine
COVID-19

Abstract

Introduction: The widespread outbreak of coronavirus-2019 has challenged the general health of the world. Considering the possible effects of quarantine on family relationships and the importance of adolescence, this study was conducted to investigate the parent-child relationship of adolescents in quarantine caused by COVID-19 in 2020.

Methods: This cross-sectional study was performed on 201 adolescents Greater Khorasan in 2020. Participants were randomly selected according to the inclusion criteria. Demographic information form and parent-child relationship assessment questionnaire (PCRS) were used to collect data; According to the existing conditions and changing the items of the questionnaire, the virtual method (registration in the porslinerobot) was used to complete it. Data were analyzed using SPSS software version 23, Mean & SD and statistical tests of Pearson correlation coefficient and one-way analysis of variance.

Results: Most of the research units were female (68.2%). The mean \pm SD age of the subjects was 15.58 ± 1.968 . The mean \pm SD of Father and mother's was 097.7 ± 60.46 and 269.6 ± 99.41 . The results showed that mother-child scores have increased compared to the past; While the father-son scores have not changed. Also, the two subscales of "positive emotions" and "communication" of the mother-child relationship were reported more than in the past; The results of independent t-test showed that these two subscales have a direct and significant relationship with gender ($P < 0.05$).

Conclusions: The results showed that in most areas, the parent-child relationship during the Covid outbreak was not different; However, effective and sufficient education to improve the parent-child relationship, especially during the quarantine period, is very necessary due to the limitation of social communication and the significant role of limitations in the psychological development of adolescence.

رابطه والد-فرزندی نوجوانان در قرنطینه ناشی از کووید-۱۹ در خراسان بزرگ

عرفان پورشهری^۱، نجمه ابراهیمی^۲، سمانه نجفی^{۳*}

^۱ دانشجوی کارشناسی پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران
^۲ مربی، کارشناسی ارشد پرستاری کودکان، دانشکده پرستاری، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران
^۳ مربی، کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، ایران

* نویسنده مسئول: سمانه نجفی، مربی، کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، ایران. ایمیل: s.najafi2012@yahoo.com

DOI: 10.52547/nkums.13.4.66

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۱۴	چکیده
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۲۸	مقدمه: شیوع گسترده کروناویروس-۲۰۱۹ سلامت عمومی جهان را به چالش کشیده است. با توجه به تأثیرات احتمالی قرنطینه بر روابط افراد در خانواده و اهمیت دوره نوجوانی، مطالعه با هدف بررسی رابطه والد-فرزندی نوجوانان در قرنطینه کووید-۱۹ انجام شد. روش کار: این مطالعه توصیفی، بر روی ۲۰۱ نفر از نوجوانان خراسان بزرگ، در سال ۱۳۹۹ انجام گرفت. شرکت کنندگان با توجه به معیارهای ورود به مطالعه، به صورت تصادفی انتخاب شدند. برای جمع آوری داده‌ها از فرم اطلاعات دموگرافیک و پرسشنامه ارزیابی رابطه والد-فرزندی (PCRS) استفاده شد؛ که با توجه به شرایط موجود از روش مجازی (ثبت در ربات پرس لاین)، جهت تکمیل آن‌ها انتخاب شد. برای تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS نسخه ۲۳، میانگین و انحراف معیار و استنباطی (ضریب همبستگی، تی مستقل و آنالیز واریانس یکطرفه) استفاده شد.
واژگان کلیدی: رابطه والد-فرزندی، نوجوان، قرنطینه، کووید-۱۹	یافته‌ها: بیشتر واحدهای پژوهش دختر (۶۸/۲٪) بودند. میانگین سنی آزمودنی‌ها، ۱۵/۵۸ ± ۱/۹۶۸ سال، میانگین سنی پدر و مادر آزمودنی‌ها به ترتیب ۷۱/۰۹ ± ۴/۶۰ و ۶۱/۹۹ ± ۶/۲۶ سال بود. نتایج نشان داد که نمرات مادر-فرزندی نسبت به گذشته افزایش یافته است؛ در حالی که نمرات پدر-فرزندی تغییری نداشته است. همچنین دو زیرمقیاس احساسات مثبت و ارتباطات در رابطه مادر-فرزندی نسبت به گذشته بیشتر گزارش شد؛ نتایج تی مستقل نشان داد که این دو زیرمقیاس با جنسیت رابطه مستقیم و معنی داری دارد ($P < 0.05$).
	نتیجه گیری: نتایج پژوهش نشان داد که رابطه والد-فرزندی در دوران شیوع کووید-۱۹ در اکثر حیطه‌ها تغییری نداشته است؛ با این حال آموزش‌های مؤثر و کافی جهت بهبود رابطه والد-فرزندی بویژه در دوران قرنطینه، به دلیل محدود شدن ارتباطات اجتماعی و نقش چشمگیر محدودیت‌ها در تکامل روانشناختی نوجوانی، بسیار ضروری به نظر می‌رسد.

مقدمه

رسیده است (۴). بر اساس مطالعات انجام شده، بین بار ویروسی موجود در حفره بینی و گلودی افراد دارای علامت و بدون علامت، تفاوتی وجود ندارد؛ در نتیجه این ویروس از افراد بدون علامت (ناقل) هم می‌تواند منتقل شود (۷)؛ از آن جایی که هیچ روش درمانی و واکسن قطعی برای این بیماری وجود ندارد، بهترین راه کنترل عفونت، تشخیص زودرس، گزارش و جداسازی افراد می‌باشد (۸). از این رو کشورهای مختلف برای جلوگیری از شیوع این ویروس سیاست‌هایی را برگزیدند؛ به عنوان مثال کشور چین اقدامات خود را در سه دسته کلی جداسازی، قرنطینه و فاصله گذاری اجتماعی (۹) در قالب تشویق مردم به ماندن در خانه، لغو یا تعویق فعالیت‌های عمومی و تعطیلی کلیه مدارس به انجام رساند (۱۰).

بیماری‌های عفونی نوظهور، یک چالش بزرگ در قرن بیست و یکم به حساب می‌آیند. در سال‌های اخیر همه گیری بیماری‌های ابولا و سندرم حاد تنفسی خسارات زیادی را از نظر سلامت و اقتصاد به همراه داشته‌اند (۱-۳). یکی از چالش‌های نوظهور جهانی در مدیریت بیماری‌های عفونی، مقابله با کرونا ویروس ۲۰۱۹ است (۴). در دسامبر سال ۲۰۱۹ در ووهان چین آغاز شد و از آن جا به سایر کشورها سرایت پیدا کرد (۵). این ویروس بعد از گذشت تقریباً دو ماه از شیوع، توانست ۷۵۴۶۵ نفر در کشور چین را به این بیماری مبتلا کند (۱). این آمار در حال حاضر به ۲۰۳،۲۹۵،۱۷۰ نفر در جهان رسیده است که از این بین ۴۳،۳۰۳،۵۱۵ نفر فوت کردند. هم اکنون نیز این آمار در سراسر دنیا در حال افزایش است. کشور ایران نیز از این بیماری مستثنی نبوده است و این آمار به ۴،۱۹۹،۵۳۷ نفر مبتلا و ۹۴،۶۰۳ نفر فوتی در کشور

روش کار

مطالعه حاضر، یک مطالعه توصیفی می‌باشد که از اردیبهشت تا مهرماه ۱۳۹۹ بر روی ۲۰۱ نفر از نوجوانان ساکن استان خراسان بزرگ با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی انجام شد. حجم نمونه برای این مطالعه با توجه به فرمول برآورد میانگین و مطالعه مشابه (۱۷)، ۱۹۰ نفر برآورد گردید؛ که با محاسبه ۵٪ ریزش تعداد ۲۰۰ نفر لحاظ شد. از ۲۰۲ نفر شرکت‌کننده در مطالعه بعد از اعمال معیارهای ورود که شامل تمایل فرد جهت شرکت در مطالعه، ساکن خراسان بزرگ بودن، سن ۱۱ تا ۱۸ سال، زندگی کردن آزمودنی با خانواده، رعایت قوانین قرنطینه توسط خانواده و عدم ابتلا به بیماری روانی محرز شده در نوجوان و یا والد بود، ۲۰۱ نفر باقی ماندند و بعد از اعمال معیارهای خروج که شامل پر نکردن بیش از یک سوم از سؤالات پرسشنامه بود تمامی ۲۰۱ نفر باقی ماندند.

برای جمع‌آوری داده‌ها، از فرم اطلاعات جمعیت شناختی و پرسشنامه ارزیابی رابطه والد-فرزندی استفاده شد. الف) فرم اطلاعات جمعیت شناختی: شامل متغیرهای سن، جنس، رتبه تولد، مقطع تحصیلی، شهر محل زندگی، محل سکونت، وضعیت درآمد خانواده، سن، شغل و تحصیلات والدین بود. ب) مقیاس رابطه والد-فرزندی (PCRS): این مقیاس ابزاری ۲۴ سوالی برای سنجیدن رابطه نوجوانان با والدینشان است و توسط خود نوجوان تکمیل می‌گردد. این مقیاس توسط فاین، ورلی و شوبل (۱۹۸۳)، ساخته شده که این ابزار برای سنجیدن رابطه هر کودک و حتی خردسالان با والدینشان نیز مناسب است.

مقیاس رابطه والد-فرزندی دو صورت دارد، یکی برای سنجیدن رابطه مادر با فرزند و دیگری برای سنجیدن رابطه پدر با فرزند. هر دو فرم مقیاس یکسان است، به جز اینکه کلمه مادر یا پدر عوض می‌شوند. با این حال عوامل مختلف در فرم‌های مربوط به پدر و مادر بارز شده است. این عوامل برای پرسشنامه پدر عبارت هستند از عاطفه مثبت، آمیزش پدرانه، ارتباط یا گفت و شنود و خشم و برای پرسشنامه مادر عبارت هستند از عاطفه مثبت، آزرده‌گی/سردرگمی نقش، همانند سازی و ارتباط یا گفت و شنود. مقیاس رابطه والد-فرزندی با ضرایب آلفای ۰/۸۹ تا ۰/۹۴ برای خرده مقیاس‌های مربوط به پدر و نیز آلفای کلی ۰/۹۶ و ضرایب آلفای ۰/۶۱ (همانند سازی) تا ۰/۹۴ برای خرده مقیاس‌های مربوط به مادر و نیز آلفای کلی ۰/۹۶ همسانی درونی عالی دارد. این ضرایب آلفا را سازندگان مقیاس با اجرای پرسشنامه بر روی ۲۴۱ دانشجو بدست آورده‌اند (۲۱). در پژوهشی که پرهیزگار (۱۳۸۱) انجام داده است ضرایب پایانی محاسبه شده برای پرسشنامه فرم پدر برابر با ۰/۹۳ و برای فرم مادر ۰/۹۲ بوده است که نشان دهنده همسانی درونی خوبی است (۱۳).

فرم اصلی این پرسشنامه متشکل از ۴۰ سؤال به شیوه پاسخگویی لیکرت ۷ تایی از هرگز (۰) تا خیلی زیاد (۷) است. فرم اصلاح شده، که در این مطالعه با توجه به شرایط کووید-۱۹ استفاده شد، جهت سنجش تغییرات رابطه والد-فرزندی بود که متشکل از ۴۰ سؤال پرسشنامه اصلی با گزینه‌های کمتر از قبل، همانند قبل و بیشتر از قبل بود. روایی این پرسشنامه به تأیید تعدادی از اعضای محترم هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی گناباد رسید. شیوه تحلیل این پرسشنامه به این صورت بود که بعد از اتمام نمونه‌گیری، با استفاده از آمار توصیفی، فراوانی هر کدام از گزینه‌ها در هر یک گویه‌ها بررسی شد.

در ایران نیز برای جلوگیری از شیوع بیشتر این بیماری، از اسفند ماه ۱۳۹۸ کلیه مراکز آموزشی اعم از مهدکودک‌ها و مدارس در تمامی مقاطع و پایه‌های تحصیلی و دانشگاه‌ها نیز، تعطیل اعلام شدند؛ همچنین وزارت بهداشت مردم را به شروع قرنطینه خانگی و رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی تا اتمام دوره شیوع کووید-۱۹ توصیه کرد (۱۱). این سیاست‌ها باعث شد تا نقش خانواده و اعضای آن، بویژه نوجوانان، که با توجه به تعطیلی مدارس و کاهش روابط اجتماعی، زمان بیشتری را برای بودن با والدین دارند، از اهمیت بیشتری برخوردار شود (۱۲). نقش مؤثر خانواده‌ها در ایجاد یک جامعه متعالی بر هیچ کس پوشیده نیست؛ خانواده اولین پایه‌گذار شخصیت، ارزش‌ها و معیارهای فکری افراد است (۱۳) و والدین در تعاملات درون خانوادگی و والدگری، میزان آسیب‌پذیری نوجوانان و محافظت آنان در برابر اختلالات اضطرابی، افسردگی و تمایل به خودکشی، نقش به‌سزایی دارند (۱۴). این تعاملات به صورت الگوهای عملکردی در قالب شیوه‌های فرزندپروری و رابطه والد-فرزندی منعکس می‌شود (۱۵). برقراری ارتباط صمیمی و باز با فرزندان، کلید شناسایی هرگونه مسائل جسمی و روانی در انزوای طولانی مدت است (۱۶). وقتی فرزندان در خانه محدود هستند، مهارت‌های ارتباطی والدین بسیار مهم می‌شود. علاوه بر نظارت بر عملکرد و رفتار فرزندان، والدین نیز باید به هویت و نیازهای خود احترام بگذارند و باید به فرزندان خود در توسعه مهارت‌های انضباطی کمک کنند (۱۲). با توجه به تغییرات خلقی و هورمونی نوجوان در این دوره و با توجه به مدل نقض مجدد انتظار در صورت برقرار نشدن درست این رابطه احتمال ایجاد برخورد بین والدین و فرزند در رابطه با اعمال استقلال طلبی و مسئولیت‌پذیری نوجوان و همچنین ایجاد اختلالات روانی-اجتماعی بسیار بالا می‌رود (۱۷). در حین قرنطینه خانگی والدین معمولاً کسانی هستند که بیشترین تعامل را با کودکان و نوجوانان دارند (۱۸).

نوجوانی را می‌توان یکی از مهمترین دوره‌های زندگی فرزندان به شمار آورد؛ چرا که اوج سنی شروع اختلالات اضطرابی و افسردگی، که شایع‌ترین اختلالات روانی در طول عمر هستند، در دهه‌های اولیه زندگی هستند (۱۹، ۴). تأثیرات روانی دوره نوجوانی، از موضوعاتی است که نادیده گرفته شده است؛ استرس‌زایی از قبیل طولانی شدن مدت زمان قرنطینه، ترس از ابتلا به بیماری، عدم برقراری ارتباط حضوری با دوستان و کمبود فضای شخصی در خانه، می‌تواند اثرات مشکل‌سازتر و ماندگارتری داشته باشد (۱۲). در صورتی که این اختلالات، پیشگیری و درمان نشوند، مزمن و ماندگار شده و می‌توانند دامنه وسیعی از انواع اختلالات روانی-اجتماعی و حرفه‌ای را پیش‌بینی کند و نیز به عاملی مستعدکننده در برابر استفاده از الکل، خودکشی، قتل و انزواهای شدید اجتماعی (۱۴)، اضطراب، پرخاشگری بینجامد (۲۰).

با توجه به اهمیت دوره نوجوانی و قرنطینه خانگی ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ که افزایش مدت باهم بودن والدین با فرزندان را در بر داشته است و از سوی دیگر، پیامدهای احتمالی ناگوار بی‌توجهی به ضرورت رابطه والد-فرزندی در این دوره بر آن شدیم تا در این پژوهش به بررسی رابطه والد-فرزندی نوجوانان ساکن استان خراسان بزرگ در دوران قرنطینه ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ در سال ۱۳۹۹ بپردازیم.

جدول ۱. مشخصات جمعیت شناختی واحدهای پژوهش

متغیر	
جنسیت: تعداد (درصد)	
پسر	۴۶ (۳۱/۸)
دختر	۱۳۷ (۶۸/۲)
رتبه تولد: تعداد (درصد)	
اول	۱۰۲ (۵۱)
وسط	۳۷ (۱۸/۵)
آخر	۶۱ (۳۰/۵)
میانگین سنی آزمودنی (سال)	۱۹۶۸±۱۵/۵۸
میانگین سنی پدر (سال)	۷/۰۹۷±۴۶/۶۰
میانگین سنی مادر (سال)	۶/۲۶۹±۴۱/۹۹
میانگین اختلاف سنی پدر و مادر (سال)	۳/۹۲۹±۵۶/۴
میانگین تعداد اعضای خانواده (نفر)	۱/۰۰۷±۴/۲۸
سطح درآمد: تعداد (درصد)	
کمتر از حد کفاف	۲۳ (۱۱/۴)
در حد کفاف	۱۴۴ (۷۱/۶)
بیشتر از حد کفاف	۳۴ (۱۶/۹)
مقطع تحصیلی: تعداد (درصد)	
ابتدایی	۲۱ (۱۰/۸)
متوسطه	۱۷۴ (۸۹/۲)
محل سکونت: تعداد (درصد)	
شهر	۱۷۰ (۸۴/۶)
روستا	۳۱ (۱۵/۴)
شهر محل سکونت: تعداد (درصد)	
تربت حیدریه	۵ (۲/۵)
بجستان	۶ (۳/۱)
گناباد	۸۱ (۴۰/۹)
تربت جام	۳ (۱/۵)
درگز	۳ (۱/۵)
قوچان	۳ (۱/۵)
مشهد	۷۵ (۳۷/۹)
بیرجند	۲ (۱)
بجنورد	۱ (۰/۵)
نیشابور	۹ (۴/۶)
فرهادگرد	۱ (۰/۵)
فریمان	۴ (۲)
سبزوار	۵ (۲/۵)
شغل پدر: تعداد (درصد)	
کارمند	۸۹ (۴۴/۷)
کارگر	۲۱ (۱۰/۶)
شغل آزاد	۶۲ (۳۱/۲)
بیکار	۳ (۱/۵)
بازنشسته	۲۴ (۱۲/۱)
شغل مادر: تعداد (درصد)	
کارمند	۷۴ (۳۷/۴)
شغل آزاد	۱۲ (۶/۱)
بازنشسته	۵ (۲/۵)
خانه دار	۱۰۷ (۵۴)
تحصیلات پدر: تعداد (درصد)	
فاقد سواد خواندن و نوشتن	۳ (۰/۵)
ابتدایی	۲۲ (۱۱/۱)
سیکل	۳۲ (۱۶/۱)
دیپلم	۴۱ (۲۰/۶)
فوق دیپلم	۱ (۰/۵)
دانشگاهی	۱۰۲ (۵۱/۳)
تحصیلات مادر: تعداد (درصد)	
فاقد سواد خواندن و نوشتن	۲ (۱)
ابتدایی	۲۳ (۲۲/۶)
سیکل	۱۴ (۷/۱)
دیپلم	۶۰ (۳۰/۳)
فوق دیپلم	۱ (۰/۵)
دانشگاهی	۹۸ (۴۰/۵)

در شروع کار پس از اخذ کد اخلاق و کسب مجوزهای لازم، به دلیل اعدم دسترسی مستقیم به تمامی نوجوانان ساکن شهرهای خراسان بزرگ، برای نمونه گیری از روش مجازی با استفاده از ربات پرس لاین استفاده شد. به این صورت که ابتدا پرسشنامه رابطه والد-فرزندی و مشخصات دموگرافیک در ربات پرس لاین به ثبت رسید، سپس از طریق شبکه‌های اجتماعی، لینک پرسشنامه در گروه‌های مختلف مجازی جهت تکمیل افراد با رضایت آگاهانه، فرستاده شد؛ به افراد یادآوری شد که اطلاعات نزد پژوهشگران محرمانه باقی خواهد ماند. در پایان اطلاعات پس از ورود به نرم افزار SPSS نسخه ۲۳ تحلیل شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و آزمون‌های استنباطی ضریب همبستگی پیرسون و آنالیز واریانس استفاده شد. سطح معنی داری در این مطالعه کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در این مطالعه ۲۰۱ دانش آموز شاغل به تحصیل در خراسان بزرگ شرکت کردند؛ از کل تعداد شرکت کنندگان تعداد نفر ۴۶ پسر و ۱۳۷ نفر دختر بودند؛ میانگین و انحراف معیار سنی دانش آموزان $11/968 \pm 15/58$ سال بود. بیشتر افراد مورد پژوهش فرزند اول (۵۱٪) بودند و در مقطع متوسطه (۸۹/۲٪) تحصیل می‌کردند. سایر مشخصات جمعیتی شناختی افراد مورد پژوهش در جدول ۱ گزارش شده است.

جدول ۲. توزیع فراوانی واحدهای پژوهش برحسب رابطه پدر-فرزندی

رابطه پدر-فرزندی	کمتر از قبل تعداد (درصد)	مانند قبل تعداد (درصد)	بیشتر از قبل تعداد (درصد)
حیطه احساسات مثبت	۴۴ (۲۶)	۷۹ (۴۶/۷)	۴۶ (۲۷/۲)
حیطه ارتباطات	۵۵ (۳۲/۲)	۸۵ (۴۹/۷)	۳۱ (۱۸/۱)
حیطه درگیری و آمیختگی	۴۴ (۲۵/۳)	۸۳ (۴۷/۷)	۴۷ (۲۷)
حیطه خشم	۷۹ (۴۰/۹)	۷۱ (۳۶/۸)	۴۳ (۲۲/۳)
رابطه پدر-فرزندی کل	۳۱ (۲۰/۴)	۸۰ (۵۲/۶)	۴۱ (۲۷)

جدول ۳. توزیع فراوانی واحدهای پژوهش برحسب رابطه مادر-فرزندی

رابطه مادر-فرزندی	کمتر از قبل تعداد (درصد)	مانند قبل تعداد (درصد)	بیشتر از قبل تعداد (درصد)
حیطه احساسات مثبت	۱۱ (۶/۸)	۶۳ (۳۹/۱)	۸۷ (۵۴)
حیطه ارتباطات	۱۸ (۱۱)	۶۶ (۴۰/۲)	۸۰ (۴۸/۸)
حیطه تنفر/گم گشتگی نقش	۱۵ (۹/۲)	۸۳ (۵۰/۹)	۶۵ (۳۹/۹)
حیطه تعیین هویت	۲۰ (۴۰/۹)	۸۲ (۳۶/۸)	۶۷ (۳۲/۳)
رابطه مادر-فرزندی کل	۱۰ (۶/۹)	۶۶ (۴۵/۵)	۶۹ (۴۷/۶)

جدول ۴. نتایج آزمون تی مستقل در حیطه‌های رابطه مادر-فرزندی

جنسیت رابطه مادر-فرزندی	دختر (انحراف معیار \pm میانگین)	پسر (انحراف معیار \pm میانگین)	نتیجه آزمون تی مستقل
حیطه احساسات مثبت	۳۲/۴۹ \pm ۳۱/۶	۳۴/۹۸ \pm ۳۱/۹۲۹	$\square=0.025, \square=2/258, 159 \square\square=$
حیطه ارتباطات	۱۵/۵۹ \pm ۳۱/۷۷۴	۱۶/۹۱ \pm ۳۱/۰۳۹	$\square=0.036, 2/118 \square\square=, 162 \square\square=$
حیطه تنفر/گم گشتگی نقش	۱۳/۴۲ \pm ۳۱/۸۸۰	۱۴/۳۵ \pm ۳۱/۵۴۴	$\square=0.063, 1/176 \square\square=, 161 \square\square=$
حیطه تعیین هویت	۸/۷۴ \pm ۳۱/۰۲۸	۹/۳۶ \pm ۳۱/۹۱۶	$\square=0.071, 1/189 \square\square=, 167 \square\square=$
رابطه مادر-فرزندی کل	۵۴/۵۱ \pm ۳۱/۰۳۲۲	۵۸/۴۳ \pm ۳۱/۴۸۸	$\square=0.044, 2/035 \square\square=, 143 \square\square=$

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه والد - فرزندی نوجوانان ساکن استان خراسان بزرگ در دوران قرنطینه ناشی از شیوع ویروس کووید-

وضعیت نمرات پدر-فرزندی در این دوران در سه خرده مقیاس "احساسات مثبت"، "ارتباطات" و "درگیری و آمیختگی" همانند قبل از دوران قرنطینه بوده است؛ این در حالی است که میانگین نمرات پدر-فرزندی در خرده مقیاس "خشم" در این دوران نسبت به گذشته کاهش پیدا کرده است؛ اما در مجموع نتایج نشان داد که رابطه پدر-فرزندی همانند گذشته، بدون تغییر، گزارش شده است (جدول ۲).

میانگین نمرات مادر-فرزندی در دو خرده مقیاس "احساسات مثبت" و "ارتباطات" در این دوران نسبت به گذشته افزایش یافته است. در خرده مقیاس "تنفر/گم گشتگی نقش" تغییر خاصی مشاهده نشد؛ این در حالی است که میانگین نمرات مادر-فرزندی در خرده مقیاس "تعیین هویت" در این دوران کمتر از قبل گزارش شد. اما در مجموع رابطه مادر-فرزندی در این دوران بیشتر از گذشته گزارش شده است (جدول ۳).

نتایج آزمون تی مستقل نشان داد که میانگین نمرات رابطه مادر-فرزندی در دو خرده مقیاس "احساسات مثبت" ($P = 0.025$) و "ارتباط" ($P = 0.044$) با جنسیت رابطه معنی داری داشتند ($P < 0.05$). لازم به ذکر است که سایر زیرمقیاس‌های رابطه والدفرزندی با سایر متغیرهای دموگرافیک ارتباط آماری معناداری نداشتند ($P > 0.05$) (جدول ۴).

۱۹ در سال ۱۳۹۹ انجام شد. نتایج این مطالعه نشان داد که رابطه والد-فرزندی مادر در دو خرده مقیاس "احساسات مثبت" و "ارتباطات" مادر بیشتر از قبل اعلام شد. در حالی که خرده مقیاس "تعیین هویت" مادر کمتر از قبل دوران قرنطینه گزارش شده است. همچنین رابطه والد-

فرزندی پدر در سه خرده مقیاس "احساسات مثبت"، "ارتباطات" و "درگیری و آمیختگی" همانند قبل گزارش شده است؛ با این وجود زیرمقیاس "خشم" کمتر از قبل از دوران قرنطینه گزارش شد.

این در حالی بود که میانگین این نمرات در خرده مقیاس "خشم" کاهش یافته بود؛ در واقع رابطه پدر-فرزندی در زیر مقیاس خشونت کمتر از قبل قرنطینه گزارش شده است؛ در توجیه این نتایج می‌توان به تأثیر قرنطینه بر محدودسازی نوجوانان و کنترل اجباری ناشی از تردد‌های اجتماعی و جلوگیری از درگیری و مشکلات ناشی از آن بین نوجوان و والدین اشاره کرد. کسب استقلال، همانندسازی، الگوپذیری و هویت سازی از ویژگی‌های تکامل روان شناختی این دوره است که معمولاً در قالب شرکت در گروه‌های همسالان و تیم‌های اجتماعی با بروز مسائل پیچیده‌ای همراه می‌شود که می‌تواند روابط والد فرزندی را دچار مشکل ساخته و پیچیده‌تر نماید. لذا می‌توان بحث قرنطینه سازی و محدود نمودن نوجوانان را عامل موثری در کمتر شدن درگیری و خشونت میان والد و فرزند دانست. همانطور که نتایج نشان داد، میانگین نمرات والد-فرزندی مادر نسبت به میانگین نمرات والد-فرزندی پدر بیشتر افزایش پیدا کرده بود؛ که می‌تواند همسو با نتایج پینکوارت مبنی بر بیشتر بودن میزان مسئولیت پذیری در مراقبت و همچنین بار مراقبت بیشتر مادران، نسبت به هم‌تایان مرد خود باشد (۲۲). راسل نیز در مطالعه خود به بیشتر بودن نمرات مادر-فرزندی نسبت به پدر فرزندی اشاره می‌کند که با نتایج مطالعه ما همسو است (۲۳).

ارتباط والد فرزندی یکی از اساسی‌ترین عوامل خانوادگی است که می‌تواند بسیاری از مشکلات ناشی از خانواده را تحت تأثیر قرار دهد. در همین راستا تحقیقات گسترده‌ای ارتباط رفتارهای پرخطر نوجوانان را با رابطه‌ی ولی فرزندی حمایت می‌کنند و از رابطه‌ی ولی فرزندی با کیفیت به عنوان یک عامل محافظت کننده در برابر بسیاری از رفتارهای مشکل ساز فرزندان یاد می‌کنند. خانواده‌هایی که فاقد روابط صمیمی بین والدین و فرزندان هستند و فرزندان پیوندهای ایمن خانوادگی را تجربه نکرده‌اند، فرزندان آسیب پذیر تربیت می‌کنند (۲۴).

از آنجا که زندگی با والدین صمیمی به عنوان یک عامل محافظت کننده عمل می‌کند و کنترل شرایط بیرونی از عهده خانواده خارج است لذا در شرایطی مانند قرنطینه و محدودیت‌های اجتماعی، مهارت‌های خوب والدین بسیار مهم و تأثیر گزارند. والدین می‌توانند با نظارت بر عملکرد و رفتار فرزند خود و احترام به هویت و نیازهای آنان به پرورش مهارت‌های زندگی آنان کمک کنند. آن‌ها می‌توانند با مکالمه‌ی مستقیم با فرزندان خود اضطراب آنان را که دائماً در معرض اخبار مربوط به اپیدمی هستند را کاهش دهند. از طرفی قرنطینه در خانه می‌تواند فرصت فرصت خوبی برای تقویت تعامل بین فرزندان و والدین فراهم کند، این در حالی است که نمی‌توان عوامل مخربی نظیر افزایش بی تحرکی و استفاده بیش از حد از تلویزیون، شبکه‌های اجتماعی و فضاهای مجازی و عدم مدیریت در استفاده از آن در شرایط قرنطینه که بر روابط والد فرزندی تأثیرگذار است را نادیده گرفت (۲۵). اقداماتی نظیر مشارکت دادن فرزندان در فعالیت‌های خانوادگی و رویکردهای صحیح والدین در این دوران می‌تواند پیوندهای خانوادگی را تقویت نموده، نیازهای روانی فرزندان را مرتفع سازد و به ارتقای مهارت‌های خودکفایی آن‌ها کمک کند.

همانطور که مطالعات نشان می‌دهند، جدایی از والدین و سطوح پایین کنترل والدین و داشتن ارتباط نامطلوب با فرزندان با میزان پایین عزت نفس، افسردگی و رفتارهای خصمانه و نامطلوب اجتماعی ارتباط دارد (۲۶). لذا در زمان شیوع پاندمی کرونا و ماندن در خانه امکان تعامل بیشتر بین والدین و فرزندان فراهم شده و میزان کنترل والدین بر فرزندان افزایش یافته که همین موضوع می‌تواند موجب پیشگیری از اثرات مخرب قرنطینه بر سلامت روان نوجوانان و اختلال در روابط گردد. با توجه به اینکه در این مطالعه هدف بررسی روابط والد فرزندی در دوران قرنطینه بوده توصیه می‌شود در مطالعات بعدی به جست و جوی تحلیلی عوامل مؤثر بر رابطه‌ی والد فرزندی و نیز بررسی چگونگی ارتباطات والد فرزندی بپردازند چرا که اطلاعات ما در این زمینه با توجه به یافته‌های حاصل از ابزار بکار گرفته محدود است.

در این مطالعه ارتباط سن والدین بر رابطه والد-فرزندی نیز مورد بررسی قرار گرفت؛ نتایج نشان داد که سن پدرها تأثیری در رابطه آن‌ها با فرزندان نشان نداشت که همسو با مطالعات اوزون هلیل است (۲۷). در مطالعات عربسی، یوانیک و سایگی مشخص شد که رابطه بین مادران در سنین پایین‌تر و فرزندان آن‌ها نیز ضعیف‌تر است؛ که با توجه به نبود ارتباط آماری معنی دار بین سن مادر و نمره والد-فرزندی مادر با مطالعه ما همسو نیست (۲۸، ۲۹) که می‌تواند به دلیل پراکندگی بالای سن مادران و نیز تأثیر شرایط خاص قرنطینه در مطالعه حاضر باشد. نتایج پژوهش نشان داد که بین برخی از خرده مقیاس‌های رابطه مادر-فرزندی برحسب جنسیت اختلاف آماری معنی داری وجود دارد ($P < 0.05$) اما اختلاف آماری معنی داری در نمرات پدر-فرزندی برحسب جنسیت یافت نشد ($P > 0.05$) که همسو با نتایج اوزون می باشد (۲۷).

یافته‌های پژوهش بیانگر این بود که شغل والدین تأثیری بر نمرات والد-فرزندی نوجوانان ندارد که با نتایج مطالعه اوزون هلیل ناهمسو است (۲۷)؛ چرا که وی بیان داشت پدران بیکار با مادران بیشتر همکاری می‌کنند و نقش پدرانه خود را بهتر انجام می‌دهند (۲۷)؛ این ناهمسویی می‌تواند به محل انجام مطالعه، شرایط فرهنگی و اقتصادی حاکم بر جامعه پژوهش مرتبط باشد.

مبتنی بر نتایج مطالعه حاضر، سطح اقتصادی خانواده بر نمره والد-فرزندی نوجوانان تأثیر آماری معنی داری ندارد؛ این در حالی است که نتایج مطالعه عربسی نشان داد که با افزایش سطح اقتصادی-اجتماعی والدین، رابطه آن‌ها با کودک نیز افزایش می‌یابد (۲۹)؛ همچنین نتایج گنز-ملوک و شاکیچی نشان داد که مادران با شرایط اقتصادی-اجتماعی بالاتر روابط بهتری با فرزندان خود دارند (۳۰، ۳۱) که ناهمسو با نتایج ما است؛ که می‌تواند به علت برابر نبودن نسبت افراد در هر کدام از سطوح اقتصادی باشد.

انجام این پژوهش با محدودیت‌هایی همراه بود که از جمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود. در این پژوهش به دلیل شیوع پیک دوم کووید-۱۹ و بسته شدن مدارس، تعداد جامعه آماری در دسترس کم شد. اما با استفاده از روش‌های آنلاین تا حدود زیادی این محدودیت‌ها تعدیل شد. در این مطالعه ممکن بود سؤالات و ابهاماتی پیرامون سؤالات برای آزمودنی‌ها ایجاد شود، که نداشتن ارتباط مستقیم و رو در رو با آن‌ها، مانع از رفع آن شد محدودیت بعدی که محققین در این پژوهش با آن رو برو بودند عدم مشارکت نوجوانان روستایی، به دلیل عدم

آماري معنادار روابط والد فرزندی در شرایط قرنطینه با قبل از آن بوده که از این نظر مسرت بخش است؛ چرا احتمال تعارضات بین والدین و نوجوانان، در دوران قرنطینه، به دلیل تماس بیشت‌ والدین و فرزندان بیشت‌ از گذشته قابل پیش بینی است. با این حال آموزش‌های مؤثر و کافی در رابطه با بهبود رابطه والد فرزندی بویژه در روزهای قرنطینه به دلیل محدود شدن ارتباطات اجتماعی و نقش چشمگیر محدودیت‌ها در تکامل روان شناختی دوران نوجوانی، بسیار ضروری به نظر می‌رسد.

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر یک مطالعه مقطعی مصوب کمیته اخلاق معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی گناباد با کد ۱۳۹۹۰۲۸ IR.GMU.REC. می‌باشد. بدین وسیله از حمایت‌های مالی و معنوی معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی گناباد و همچنین از همکاری تمامی مسئولین و واحدهای پژوهش تشکر و قدردانی می‌شود.

References

- Amiri P. The Role of Electronic Health During the Covid-19 Crisis: A Systematic Review of Literatures. *J Health Biomed Inform.* 2020;6(4):358-367.
- Morens DM, Folkers GK, Fauci AS. The challenge of emerging and re-emerging infectious diseases. *Nature.* 2004;430(6996):242-249. doi: 10.1038/nature02759 pmid: 15241422
- Suwanarat N, Apisarnthanarak A. Risks to healthcare workers with emerging diseases: lessons from MERS-CoV, Ebola, SARS, and avian flu. *Curr Opin Infect Dis.* 2015;28(4):349-361. doi: 10.1097/QCO.0000000000000183 pmid: 26098498
- Ahorsu DK, Lin CY, Imani V, Saffari M, Griffiths MD, Pakpour AH. The fear of COVID-19 scale: development and initial validation. *Int J Mental Health Addict.* 2020. doi: 10.1007/s11469-020-00270-8
- Veisi S, Imani S, Behzad B, Imani S. The evaluation of the psychometric properties of fear of disease coronaviruses scale (Covid- 2019). *J New Advanc Behav Sci.* 2020;5(42):1-10.
- Organization WH. WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard 2020 [10/8/2021]. Available from: <https://covid19.who.int/>.
- Zou L, Ruan F, Huang M, Liang L, Huang H, Hong Z, et al. SARS-CoV-2 Viral Load in Upper Respiratory Specimens of Infected Patients. *N Engl J Med.* 2020;382(12):1177-1179. doi: 10.1056/NEJMc2001737 pmid: 32074444
- Dehghan S, Mortezaazadeh F. Transfer and prevention of Covid-19 in prisons: A review study.:7.
- Jing Z. Chinese Insurance Contracts: Law and Practice: Taylor & Francis 2016.
- Cohen J, Kupferschmidt K. Countries test tactics in 'war' against COVID-19. *Science.* 2020;367(6484):1287-1288. doi: 10.1126/science.367.6484.1287 pmid: 32193299
- Rezaei S, Sameni Toosarvandani A, Zebardast A. Effect of COVID-19-induced Home Quarantine on Parental Stress and its Relationship With Anxiety and Depression Among Children in Guilan Province. *J Iran J Psychiatr Clinic Psychol.* 2020;26(3):280-293. doi: 10.32598/ijcp.26.3402.1
- Wang G, Zhang Y, Zhao J, Zhang J, Jiang F. Mitigate the effects of home confinement on children during the COVID-19 outbreak. *Lancet.* 2020;395(10228):945-947. doi: 10.1016/S0140-6736(20)30547-X
- Eshghizadeh M, Basirimoghdam M, Baloochi Beydokhti T, Banafshe E, Najafi S. Comparison of Parenting Style in Mothers of Children with and without Stuttering: A Case-Control Study. *Journal of Research and Health.* 2014;4(1):623-629.
- Hadi M, Ghorbani N, Besharat MA. The mediating role of adolescent self-knowledge processes in the relation between parenting styles and mental health. *J Psychologicalsci.* 2019;18(76):397-406.
- Khorasani Zadeh A, Poursharifi H, Ranjbaripour T, Bagheri F, Poyamaneh J. Structural pattern of the relationship between

دست‌رسی به تلفن همراه و شبکه اینترنت بود. به دلیل گسترده بودن جامعه آماری (خراسان بزرگ) مشارکت بعضی از شهرهای خراسان بزرگ به تعداد قابل توجهی نبود.

نتیجه گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که نمرات والد-فرزندی در بخش پدری در همه خرده مقیاس‌ها به جز خرده مقیاس "خشم" همانند قبل گزارش شده است؛ اما در خرده مقیاس "خشم" کمتر از قبل بیان شده است. همچنین در بخش مادری نمرات والد-فرزندی مشاهده کردیم که نمرات دو خرده مقیاس "احساسات مثبت" و "ارتباطات" بیشتر از قبل بیان شده است؛ در حالی که در خرده مقیاس "تنفر/گمگشتگی نقش" همانند قبل و در خرده مقیاس "تعیین هویت" کمتر از قبل بیان شد. با توجه به اینکه در خرده مقیاس‌ها و ارتباط کل به صورت میانگین مانند قبل یا بهتر از قبل بوده است، این نشان دهنده عدم اختلاف

- parent-child relation patterns and early maladaptive schemas with the mediating role of attachment styles. *Quarter Appl Psychol.* 2019;13(1):55-76.
- Altena E, Baglioni C, Espie CA, Ellis J, Gavriloff D, Holzinger B. Dealing with sleep problems during home confinement due to the COVID-19 outbreak: practical recommendations from a task force of the European CBT-I Academy. *J Sleep Res.* 2020. doi: 10.1111/jsr.13052
 - Gao Q, Sun R, Fu E, Jia G, Xiang Y. Parent-child relationship and smartphone use disorder among Chinese adolescents: The mediating role of quality of life and the moderating role of educational level. *Addict Behav.* 2020;101:106065. doi: 10.1016/j.addbeh.2019.106065 pmid: 31543219
 - Tang S, Xiang M, Cheung T, Xiang YT. Mental health and its correlates among children and adolescents during COVID-19 school closure: The importance of parent-child discussion. *J Affect Disord.* 2021;279:353-360. doi: 10.1016/j.jad.2020.10.016 pmid: 33099049
 - Yap MB, Pilkington PD, Ryan SM, Jorm AF. Parental factors associated with depression and anxiety in young people: a systematic review and meta-analysis. *J Affect Disord.* 2014;156:8-23. doi: 10.1016/j.jad.2013.11.007 pmid: 24308895
 - Pooladi S, Sharifi T, Bagheri N. The Effect of Mothers Training by Barkley's Method on Parent-Child Relation Improvement of Students with Attention-Deficit Hyperactivity Disorders (ADHD). *Iran J Nurs Res.* 2018;13(4):24-31.
 - Fine MA, Moreland JR, Schwebel ALJDP. Long-term effects of divorce on parent-child relationships. 1983;19(5):703. doi: 10.1037/0012-1649.19.5.703
 - Pinquart M. Associations of parenting dimensions and styles with externalizing problems of children and adolescents: An updated meta-analysis. *Dev Psychol.* 2017;53(5):873-932. doi: 10.1037/dev0000295 pmid: 28459276
 - Russell BS, Hutchison M, Tambling R, Tomkunas AJ, Horton AL. Initial Challenges of Caregiving During COVID-19: Caregiver Burden, Mental Health, and the Parent-Child Relationship. *Child Psychiatry Hum Dev.* 2020;51(5):671-682. doi: 10.1007/s10578-020-01037-x pmid: 32749568
 - Akbari ZS, Javadi R. Relationship between identity status and parent-child relation among addictive women. 2009.
 - Decosimo CA, Hanson J, Quinn M, Badu P, Smith EG. Playing to live: outcome evaluation of a community-based psychosocial expressive arts program for children during the Liberian Ebola epidemic. *Glob Ment Health (Camb).* 2019;6:e3. doi: 10.1017/gmh.2019.1 pmid: 31143464
 - Araghi Y. Comparison of the quality of parent-Child Relationship of two Groups of Aggressive and Non Aggressive boy Students 2009.

27. Uzun H, Karaca NH, Metin ŞJC, Review YS. Assesment of parent-child relationship in Covid-19 pandemic. 2021;**120**:105748. doi: 10.1016/j.chilgyouth.2020.105748
28. Saygi D, Balat GUJJJoHS. The research of relationship between mothers and their children who continue their nursery class education Anasınıfına devam eden çocuğu olan annelerin çocukları ile ilişkilerinin incelenmesi. 2013;**10**(1):844-862.
29. ARABACI İBJESBD. Türkiye'de ve OECD ülkelerinde eğitim harcamaları. 2011;**10**(35):100-112.
30. Genez Muluk E. Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin aile yapıları ve anne çocuk iliş kisinin incelenmesi. (Unpublished Thesis): Gazi University2004.
31. Çakıcı S. Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin aile iş levlerinin, anne çocuk iliş kilerinin ve aile iş levlerinin anne-çocuk iliş kilerine etkisinin incelenmesi. (Unpublished Thesis): Gazi University2006.